

**Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio
okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje
įvertinti sekretoriato**

**2023 metų
VEIKLOS ATASKAITA**

Vilnius

2024-03-01

Ataskaitos turinys

- I. Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti veiklos aptarnavimas;
- II. Finansiniai 2023 metų rodikliai
- III. Švietimo veikla:
 - a. Seminarai mokytojams ir švietimo darbuotojams;
 - b. Tolerancijos ugdymo centrų tinklo veiklos koordinacija ir plėtra;
 - c. Valstybinių ir kitų su Lietuvos istorija susijusių atmintinų dienų minėjimų inicijavimas ir organizavimas;
 - d. Kiti renginiai ir projektai;
 - e. Paruoštos metodinės priemonės.
- IV. Tarptautinis bendradarbiavimas siekiant nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimų Lietuvoje tinkamo tarptautinio įvertinimo ir kitomis istorinės atminties temomis.
- V. Sekretoriato darbuotojų dalyvavimas tarpinstitucinėse darbo grupėse ir ekspertinė konsultacinė veikla.
- VI. Administracinė veikla

I. Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti veiklos aptarnavimas.

Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti Sekretoriatas (toliau – Sekretoriatas) yra biudžetinė įstaiga įregistruota Valstybės įmonės Registrų centro Vilniaus filialo Juridinių asmenų registre įstaigos kodas 188736540. Sekretoriatas yra viešasis juridinis asmuo, turintis antspaudą su Lietuvos valstybės herbu ir savo pavadinimu bei sąskaitas banke. Sekretoriato buveinė – Gedimino pr.11, Vilniuje Lietuvos Respublika. Sekretoriatas aptarnauja Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti (toliau – Komisija) darbą, vykdo švietėjišką veiklą ir kitas Sekretoriatui pavestas funkcijas.

2023 metais dėl lėšų stygiaus „gyvi“ (betarpiškai susirenkant Komisijos nariams) posėdžiai nevyko. Visi kylantys klausimai buvo aptariami ir derinami nuotoliniu būdu, pasinaudojant elektroninėmis ryšio priemonėmis. Sekretoriatas, vykdydamas Komisijos ir Komisijos pirmininko pavedimus:

- prisidėjo prie Komisijos sprendimų projektų rengimo;
- rengė, tvarkė, apskaitė ir saugojo Komisijos veiklos dokumentus;
- įgyvendino Komisijos sprendimus;
- atsiskaitė Komisijai už atliktus darbus;
- palaikė ryšį tarp Komisijos narių;
- informavo Komisijos narius apie Komisijos sprendimų įgyvendinimą;
- užsakė mokslinius istorinius tyrimus, vertinančius totalitarinių režimų nusikaltimus Lietuvoje;
- kaupė, sistemino ir viešino atliktų istorinių tyrimų medžiagą;
- administravo ir plėtė mokslinių tyrimų archyvą ir internetinę duomenų bazę;
- ieškojo papildomų finansavimo šaltinių.

Galima paminėti parengtą atvirą Komisijos narių, Sekretoriato ir švietimo darbuotojų laišką dėl Lietuvos Respublikos Seimo nario Remigijaus Žemaitaičio antisemitinių pareiškimų ir pagalbą Komisijos pirmininkui E. Zingeriui rengiant Lietuvos Respublikos Seimo rezoliuciją „Dėl Vilniaus geto likvidavimo 80-ųjų metinių minėjimo“.

II. Finansiniai 2023 metų rodikliai

Sekretoriatai buhalterinė apskaita tvarkoma ir finansinės ataskaitos sudaromos vadovaujantis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymu, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, Lietuvos Respublikos finansų ministro patvirtintais viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartais (toliau - VSAFAS), kaip tai nustatyta Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 21 straipsnio 6 dalyje ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais buhalterinės apskaitos tvarkymą. Vadovaujantis VSAFAS reikalavimais yra parengta ir patvirtinta 10 Sekretoriato apskaitos tvarkų aprašų, kurie yra apskaitos vadovo sudedamoji dalis.

Sekretoriatas yra asignavimų valdytojas: atskirai tvarko apskaitą, sudaro ir teikia atskirus žemesniojo lygio finansinių ataskaitų ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius.

Sekretoriato finansiniai metai prasideda sausio 1 d., o baigiasi gruodžio 31 d., tarpinis ataskaitinis laikotarpis sutampa su kalendoriniu ketvirčiu. Visos ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai registruojami Sekretoriato sąskaitų plano sąskaitose. Apskaitos dokumentai surašomi naudojant Lietuvos Respublikos piniginių vienetą – eurą. Apskaitai tvarkyti įdiegta Finansų valdymo ir apskaitos informacinė sistema (FVAIS), pritaikyta apskaitai tvarkyti pagal VSAFAS reikalavimus.

Žemiau pateikiama Sekretoriato 2023 metų apibendrinta finansinė ataskaita pagal pajamų ir išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnius.

Išlaidų ekonominės klasifikacijos kodas	Išlaidų pavadinimas	Asignavimų planas, įskaitant patikslinimus	Panaudoti asignavimai
		metams	
1	2	4	6
2 + 3	IŠLAIDOS IŠ VISO	176 000,00	175 916,03
2. 1,	Darbo užmokestis ir socialinis draudimas	119 710,00	119 634,31
2. 1. 1. 1. 1.01	Darbo užmokestis pinigais	118 000,00	117 924,33
2. 1. 2. 1. 1.01	Socialinio draudimo įmokos	1 710,00	1 709,98
2. 2. 1. 1. 1	Prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos - viso:	51 858,00	51 850,02
	tame tarpe:	1 400,00	1 399,70
2. 2. 1. 1. 1.05	Ryšių įrangos ir ryšių paslaugų įsigijimo išlaidos		
2. 2. 1. 1. 1.11	Komandiruočių išlaidos	14 616,00	14 615,25

2. 2. 1. 1. 1.16	Kvalifikacijos kėlimo išlaidos	290,00	290,00
2. 2. 1. 1. 1.20	Komunalinių paslaugų įsigijimo išlaidos	1 700,00	1 693,99
2. 2. 1. 1. 1.21	Informacinių technologijų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos	1 460,00	1 459,28
2. 2. 1. 1. 1.30	Kitų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos	32 392,00	32 391,80
2. 7. 3. 1. 1.01	Darbdavių socialinė parama pinigais	4 432,00	4 431,70
	IŠ VISO	176 000,00	175 916,03

III. Švietimo veikla.

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti organizuoja švietimo veiklą nuo 2002 metų. Įgyvendinama veikla vyksta remiantis „Pilietiškumo ugdymo, švietimo apie totalitarinių režimų nusikaltimus, nusikaltimų žmogiškumui prevencijos ir tolerancijos ugdymo“ programa. Įgyvendinama švietimo programa yra todėl, jog Tarptautinės komisijos istorikų – ekspertų atlikti istoriniai tyrimai būtų naudojami, analizuojami ir suprantami tiek mokytojams, švietimo darbuotojams, kurie gebėtų istorinių tyrimų duomenis, išvadas perteikti suprantama kalba jaunajai kartai.

Įgyvendinamą švietimo programą parengė Tarptautinės komisijos sekretoriatas ir įgyvendina bendradarbiaujant su Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigomis.

Švietimo programa įgyvendinama organizuojant veiklas:

- Seminarai (vietiniai ir tarptautiniai);
- Tolerancijos ugdymo centrai (TUC), tinklo kūrimas ir plėtra;
- Minimos istorinės, atmintinos dienos;
- Inicijuojami istorinės atminties projektai mokyklų bendruomenėms;
- Švietimo renginiai (kurie kasmet gali būti kitokie);
- Metodinės medžiagos – kaip dėstyti apie totalitarinių režimų nusikaltimus, rengimas ir sklaida.

a. Seminarai mokytojams ir švietimo darbuotojams

Seminaruose pristatomi Tarptautinės komisijos istorikų atlikti tyrimai, istorinių temų, susijusių su nacių ir sovietų okupacijų aktualijomis. Paskaitas, pranešimus skaityti mokytojams, švietimo

bendruomenei kviečiami skaityti istorikai, žurnalistai, politikos apžvalgininkai bei kiti švietimo specialistai. Seminaruose pristatoma ir kitų šalių metodinė patirtis, mokytojai turi galimybę dalintis savo patirtimi.

2023 metais Tarptautinės komisijos sekretoriatas suorganizavo 4 seminarus Lietuvoje (vietinius), skirtus mokytojams ir kt. švietimo darbuotojams (muziejininkai, bibliotekininkai). Juose dalyvavo 102 žmonės. Seminarai vyko 4 regionuose: Kaune, Kėdainiuose, Ariogaloje (Raseinių r.) ir Vilniuje.

Vietos seminarai:

- Seminaras Kėdainiuose, 2023 02 13 – 14 d. „Istorijos faktų panaudojimas visuomenės švietimui ir krašto pažinimui“. Seminaras organizuotas bibliotekininkams, dirbantiems Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigose – mokyklose. Dviejų dienų renginys buvo skirtas supažindinti su Tarptautinės komisijos istorikų atliktais tyrimais apie nacių ir sovietų okupacijas. Seminare aptarta – kaip istorikų atliktus tyrimus populiariai perteikti mokyklos bendruomenei: mokytojams ir mokiniams.

Plačiau apie tai Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje.:

<https://www.komisija.lt/seminaras-svietimo-darbuotojams-apie-istorija-ir-istorine-atminti/>

- Seminaras Kaune, 2023 06 26 d. “Pasiruošimas stažuotei Yad Vashem – tarptautinėje studijų apie Holokaustą mokykloje”. Vienos dienos seminaras buvo skirtas mokytojams, kurie 2023 m. vasarą buvo pakviesti dalyvauti tarptautiniame seminare – stažuotėje Izraelyje, Yad Vashem – tarptautinėje studijų apie Holokaustą mokykloje. Renginio dalyviai buvo supažindinti su būsima stažuote, pristatytos Lietuvos žydų kultūros istorijos temos (dr. Vilma Gradinskaitė) bei antisemitizmas Lietuvoje XX a. 3 – 4 deš. bei Holokaustas nacių okupacijos metu (prof. Saulius Sužiedėlis).
- Seminaras Ariogaloje, 2023 07 17 – 18 d. „Pažintis su šiaurės Lietuvos regiono istorinėmis vietomis bei kultūros paveldu“. Tradicinis seminaras mokytojams, įgyvendinantiems Tarptautinės komisijos sekretoriato švietimo programą, kurio metu viena seminaro diena buvo skirta Lietuvos žydų istorijai ir Holokausto temai (metodinis užsiėmimas ir ekskursija Pakruojo sinagogoje, buvusiam Pakruojo žydų kvartale, apsilankymas žydų žudynių vietoje šalia Pakruojo ir Linkuvoje, pažintis su būsimo Šeduvoje žydų štetlo muziejumi). Antroji diena skirta pažinčiai su sovietinės okupacinės valdžios politika antrosios sovietų okupacijos metu:

apsilankymas Skaudvilės muziejuje, buvusiame NKVD kalėjime bei vietoje, kurioje palaidoti asmenys, nužudyti sovietų valdžios, taip pat apsilankymas Krzykalnio memoriale, skirtame pagerbti antisovietinio pasipriešinimo dalyvius. Apie tai plačiau Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/mokytoju-pazintis-su-istorinemis-vietomis-siaures-lituvos-regione/>

- Seminaras Vilniuje, 2023 10 29 – 31 d. “XX amžiaus žydų istorija ir Holokaustas”. Trijų dienų renginys skirtas Lietuvos mokytojams, susipažinti su Vilniaus žydų istorija, istoriniu kvartalu Vilniaus senamiestyje bei Holokausto istorija, remiantis Tarptautinės komisijos istorikų atliktais istoriniais tyrimais bei išvadomis.

Vietos seminarai kartu su užsienio partneriais

2023 m. buvo suorganizuoti **2** seminarai Lietuvoje, bendradarbiaujant su tarptautiniais partneriais: su Centropos organizacija (Austrija, Viena) bei Olgos Lengyel TOLI institutu (JAV, Niujorkas). Šie tarptautiniai seminarai vyko Lietuvoje: su organizacija Centropa – Kaune, 2023 m. gegužės 26 – 28 d., seminaro tema “Lietuvos žydų istorija ir Holokaustas”; su Olgos Lengyel TOLI institutu – Vilniuje, 2023 m. birželio 19 – 23 d. „Mokymasis apie žmogaus teises, socialinį teisingumą ir Holokaustą“. Šiuose seminaruose dalyvavo **50** mokytojų ir švietimo darbuotojų iš Lietuvos. Seminaro su Centropos organizacija lektoriai – vietos istorikai bei muziejų darbuotojai – gidai. Olgos Lengyel TOLI instituto seminare dalis lektorių, gidų iš Lietuvos: dr. Lara Lempertienė, Ingrida Vilkienė; dalis lektorių – atvykusių iš užsienio: dr. Vadim Altskan (JAV), prof. Saulius Sužiedėlis (JAV), Silvia Foti (JAV), Kataržyna Laziuk (Lenkija), Oana Nestian-Sandu (Rumunija). Plačiau apie vykusį seminarą Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/tarptautinis-seminaras-apie-zmogaus-teisiu-pazeidimo-ir-holokausto-temomis-mokytojams-ir-svietimo-darbuotojams/>

Tarptautiniai seminarai (vykę ne Lietuvoje)

2023 m. bendradarbiaujant su tarptautiniais partneriais, **113** Lietuvos mokytojų ir švietimo darbuotojų dalyvavo **5** tarptautiniuose seminaruose, vykusiuose ne Lietuvoje.

- ✓ 2023 m. balandžio 16 – 19 d. vyko tarptautinis seminaras ir renginys Lenkijoje, Aušvico – Birkenau muziejuje. Renginys skirtas Holokausto temai ir susijęs su “Gyvųjų maršo” renginiu,

minint Varšuvos geto sukilimo datą. Seminare dalyvavo 38 atstovai iš Lietuvos, kurie susipažino su buvusios koncentracijos stovyklos ir masinės žmonių žudynių vietos - Aušvico – Birkenau, istorija, taip pat susipažino su Treblinkos – žydų žudynių vietos istorija. Seminaras organizuotas Tarptautinės komisijos sekretoriato bendradarbiaujant su Europos Gyvuju maršo organizacija (European March of the Living organization)– EMOTL.

Apie tai plačiau Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/35-ame-gyvuju-marso-renginyje-atstovai-is-lietuvos/>

- ✓ 2023 m. liepos 4 – 12 d. Vienoje (Austrija) ir Prahoje (Čekija) vyko Centropos organizacijos tarptautinis seminaras mokytojas – Centropos vasaros akademija, skirta Europos žydų istorijai bei Holokausto temai atminti. Tarptautiniame renginyje dalyvavo 3 atstovai iš Lietuvos, pakviesti remiantis Tarptautinės komisijos sekretoriato ir Centropos organizacijos bendradarbiavimu. Apie tai plačiau Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/lietuvos-svietimo-darbuotojai-dalyvavo-tarptautineje-centropos-vasaros-akademijoje-csa-liepos-4-12-dienomis/>
- ✓ 2023 m. rugpjūčio 2 – 11 d. Lietuvos mokytojų ir švietimo darbuotojų grupė (20 atstovų) dalyvavo seminare Izraelyje, Yad Vashem – tarptautinėje studijų apie Holokaustą mokykloje, Jeruzalėje. Seminaras “Mokymas apie Holokaustą” – tradicinis, organizuojamas Lietuvos mokytojams nuo 2003 metų, bendradarbiaujant Tarptautinės komisijos sekretoriatui kartu su Yad Vashem – tarptautine studijų apie Holokaustą mokykla (Yad Vashem, the World Holocaust Remembrance Center). Apie tai plačiau Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/seminaras-skirtas-lietuvos-svietimo-darbuotojams-atvere-daug-galimybiu-profesinese-veiklose/>
- ✓ 2023 m. rugpjūčio 11 – 16 d. Lenkijoje, Osvencimo mieste vyko tarptautinis seminaras „Apmąstant praeitį: Aušvico koncentracijos stovykloje vykę žiaurumai ir smurtas“. Tai tradicinis seminaras, organizuojamas Maximilian Kolbe fondo (Vokietija). Remiantis ilgamečiu bendradarbiavimu tarp Maximilian Kolbe fondo ir Tarptautinės komisijos sekretoriato, kasmet tarptautiniame seminare dalyvauja mokytojai - švietimo darbuotojai iš Lietuvos. 2023 m. renginyje dalyvavo 2 Lietuvos atstovai. Plačiau apie tai Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/lenkijoje-vyko-14-asis-maksimiliano-kolbes-fondo-organizuojamas-seminaras-sprendimai-del-ausvica-slegiancios-smurtines-praeities/>
- ✓ 2023 m. spalio 11 – 13 d. Lenkijos žydų muziejuje, Polin (Varšuva, Lenkija) vyko tarptautinis seminaras trijų šalių mokytojams, kurį organizavo 2 institucijos: Memorial de la Shoah

(Prancūzija), Polin muziejus (Lenkija) ir Tarptautinės komisijos sekretoriatas (Lietuva). Seminaras buvo skirtas Holokausto temai aptarti bei susipažinti su Lenkijos žydų istorija. Renginyje dalyvavo 35 mokytojai iš Lietuvos (17) ir Lenkijos (18).

- ✓ 2023 m. gruodžio 14 – 18 d. Valencijoje (Ispanija) vyko tarptautinis seminaras, kuriame dalyvavo 33 mokytojai ir švietimo darbuotojai iš 10 Europos valstybių. Seminarą organizavo Olgos Lengyel TOLI Institutas (Niujorkas). Renginyje dalyvavo 3 Lietuvos atstovės, kurias TOLI Institutas pakvietė dalyvauti tarptautiniame renginyje, remiantis bendradarbiavimu su Tarptautinės komisijos sekretoriatu: <https://www.facebook.com/groups/2484931155127815/>

b. Tolerancijos ugdymo centrų tinklo veiklos koordinacija ir plėtra

Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigose, muziejuose, bibliotekose, Kultūros, švietimo centruose veikia Tolerancijos ugdymo centrai (trumpinys – TUC), įkurti Tarptautinės komisijos sekretoriato iniciatyva. Šie centrai pradėti steigti **2003** metais, pasirašant bendradarbiavimo sutartį tarp Tarptautinės komisijos sekretoriato ir švietimo įstaigos. Tolerancijos ugdymo centrų veikloje dalyvaujantys žmonės - tai įvairių dalykų mokytojai, mokyklų vadovai, muziejininkai, švietimo sistemos darbuotojai. Šie žmonės yra tarsi „bendraminčių klubas“: aktyviai dalyvauja Tarptautinės komisijos inicijuojamuose renginiuose ir projektuose, patys inicijuoja istorinės atminties, pilietiškumą puoselėjančias iniciatyvas; mokyklose, institucijose įgyvendina Tarptautinės komisijos švietimo programos principus ir idėjas. Per dvidešimt metų Lietuvoje įsikūrė ir veikia **173** Tolerancijos ugdymo centrai. Kasmet prie Tolerancijos ugdymo centrų tinklo prisijungia nuo 5 iki 10 naujų švietimo įstaigų. 2023 m. Tolerancijos ugdymo centrus įkūrė 9 švietimo institucijos.

2023 m. buvo minima dvidešimt metų nuo Tolerancijos ugdymo centrų įsikūrimo pradžios. Lapkričio 16 – osios, Tarptautinės tolerancijos dienos išvakarėse, 2023 m. lapkričio 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės rūmuose (Gedimino pr. 11) buvo paminėta Tarptautinė tolerancijos diena ir Tolerancijos ugdymo programos Lietuvoje 20-metis. Renginyje dalyvavo 150 mokytojų ir švietimo darbuotojų iš visos Lietuvos, kurie jau du dešimtmečius įgyvendina šią programą. Minėjime dalyvavo Lietuvos Respublikos Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė, kuri pasveikino susirinkusius ir apdovanojo Padėkos raštais labiausiai aktyvias mokyklas ir švietimo įstaigas (16 institucijų).

Per 20 metų buvo įkurti 173 tolerancijos ugdymo centrai (tai sudaro beveik 20 proc. visų Lietuvos mokyklų). Per minėtą dvidešimties metų laikotarpį daugiau nei 5000 mokytojų, švietimo darbuotojų ir muziejininkų dalyvavo įvairaus lygio seminaruose Lietuvoje, daugiau nei 400 dalyvavo

tarptautiniuose mokymuose Izraelyje, JAV, Vokietijoje, Lenkijoje ir t.t. Tolerancijos ugdymo centruose – mokyklose besimokantys mokiniai buvo įtraukti į jautrius ir prasmingus Lietuvai svarbių istorinių datų minėjimus bei kitus projektus.

c. Valstybinių ir kitų su Lietuvos istorija susijusių atmintinų dienų minėjimų inicijavimas ir organizavimas.

Nuo 2002 metų pradėjus įgyvendinti Tarptautinės komisijos švietimo programą, buvo nuspręsta paskatinti švietimo įstaigas aktyviau minėti istorines atmintinas datas tam, kad jaunimas suvoktų atmintinų dienų prasmę bei tam tikros datos, susijusios su istoriniais įvykiais būtų daugiau žinomos, jų reikšmė analizuojama ir plačiai aptariama.

1. Pilietinė iniciatyva „Atmintis gyva, nes liudija“, skirta Laisvės gynėjų dienai – Sausio 13 d.

Tarptautinės komisijos sekretoriatas nuo 2008 metų pradėjo inicijuoti pilietiškumo iniciatyvą „Atmintis gyva, nes liudija“. 2008 metais minėjimus organizavo daugiau nei 100 mokyklų. Kasmet šią iniciatyvą palaikančių švietimo įstaigų ir kitų institucijų skaičius daugėja. Nuo 2010 metų iniciatyvą „Atmintis gyva, nes liudija“ aktyviai palaikyti pradėjo ne tik Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos, bet ir Lietuvos Respublikos ambasados užsienyje, užsienio šalių ambasados Lietuvoje, mūsų valstybės institucijos: Lietuvos Respublikos Seimas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos Respublikos Prezidentūra, Krašto apsaugos ministerija, Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, muziejai, bibliotekos, ligoninės, policijos komisariatai, pasienio užkardos ir daug kitų įstaigų bei organizacijų. Iniciatyvos idėja yra kasmet tokia pati - visoje Lietuvoje, sausio 13 – osios rytą, 8.00 valandą dešimčiai minučių languose uždegti vienybės, atminimo ir pergalės žvakutes. Tuo pačiu, bendrojo ugdymo įstaigose, uždegant žvakutes, pakalbėti apie 1991 metų sausį, kai vienybės ir laisvės siekio vedini Lietuvos piliečiai pasiekė istorinę pergalę. Apie tai, kaip Lietuvos gyventojai atsilaikė prieš sovietinių okupantų ir vietinių kolaborantų agresiją bei bandymą karine jėga įvykdyti perversmą ir apgynė atkurtos valstybės Nepriklausomybę. 2023 metais iniciatyvoje „Atmintis gyva, nes liudija“ dalyvavo 1490 dalyviai (institucijos) Lietuvoje ir užsienyje.

Apie pilietinę iniciatyvą plačiau, Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/sausio-13-aja-vyko-laisves-gyneju-dienos-paminejimas/>
<https://www.komisija.lt/sausio-13-osios-pamoka-su-lr-prezidentu-g-nauseda-vilniaus-antakalnio-gimnazijoje/>

2. Meninė konferencija, skirta mokyklų bendruomenėms – minint Tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną – sausio 27 d.

Tradicinis renginys vyksta kasmet, nuo 2011 metų. Keletą metų konferencijos - paminėjimai buvo organizuojami Radviliškyje, kartu su Radviliškio Vaižganto progimnazijos Tolerancijos ugdymo centru. Vienus metus vyko Prienų r. Balbieriškyje – organizuojant su Balbieriškio pagrindinės mokyklos Tolerancijos ugdymo centru. Pastaruoju metu, kasmet, mokyklų bendruomenėms skirta konferencija vyksta Raseinių r. Ariogaloje. Ariogalos miestelis pasirinktas dėl patogios vietos renginiui – vidurio Lietuva, patogi vieta dalyvių atvykimui bei naujai rekonstruotas Ariogalos Kultūros centras, pastatytas šalia vietos, kurioje iki Antrojo pasaulinio karo, nacių okupacijos, stovėjo žydų maldos namai – sinagoga.

Kasmet, rudenį, Tolerancijos ugdymo centrų bendruomenėms yra išplatinama informacija, jog sausio 27 d. vyks renginys – meninė konferencija Ariogaloje. Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriatas kartu su Ariogalos gimnazijos Tolerancijos ugdymo centru pakviečia mokyklų bendruomenes dalyvauti ir kurti meninius pristatymus konferencijai. Pristatymo formos gali būti įvairios: vaidybinis siužetas, literatūrinė – meninė kompozicija, video siužetas, piešiniais sukurtas pasakojimas ar kt. .

Kasmet šiuo renginiu kviečiama prisiminti vykusį Holokaustą Lietuvoje ir Europoje, kurio metu nužudyta 6 mln. žydų tautybės žmonių: vaikai, moterys ir vyrai. Ir nors sausio 27 dienos data susijusi su 1945 m. Aušvico koncentracijos stovyklos kalinių išlaisvinimu, tačiau šiuo renginiu siekiama prisiminti ir kalbėti apie Lietuvoje gyvenusius žydus, meninės išraiškos pagalba atkuriant jų istorijas ir likimus.

Kasmet meninei konferencijai pasiūloma vis kita tema, kaip pvz.: „Vaikai Holokausto metu“, „Išgelbėtų žydų vaikų istorijos“ ir pan. 2023 metais meninės konferencijos tema buvo „Istorijos pamokos – iš gyvenimo istorijų“. Dalyvavo 130 dalyvių iš 14 mokyklų – Tolerancijos ugdymo centrų.

Plačiau apie tarptautinės Holokausto aukų atminimo dienos paminėjimą Ariogaloje bei kitose ugdymo įstaigose, Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje.: <https://www.komisija.lt/nacionaline-menine-konferencija-minint-tarptautine-holokausto-auku-atminimo-diena-sausio-27-aja/>

3. Pilietinė iniciatyva bendrojo ugdymo įstaigoms „Gyvasis tautos žiedas“ – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienai - Kovo 11 – ajai paminėti.

Ši iniciatyva pradėta įgyvendinti Lietuvoje 2014 metais, kuria kviečiamos dalyvauti visos Lietuvos ugdymo institucijos (mokyklos, lopšeliai – darželiai bei kt. švietimo įstaigos).

Iniciatyvos idėja: patraukliai ir žaismingai paminėti vieną svarbiausių mūsų valstybės istorinių datų; skatinti jaunimo pilietinį aktyvumą, domėjimąsi savo šalies istorija; prisiminti, kokiomis sąlygomis ir kaip buvo atkurta Lietuvos Nepriklausomybė 1990 metais, kaip ji buvo ginama, kaip buvo siekiama jos įtvirtinimo, sustiprinimo ir tarptautinio pripažinimo; paskatinti jaunimą pamąstyti ir padiskutuoti, ką reiškia laisvė ir demokratija; paskatinti supratimą, kad laisvė nėra duotybė – už ją reikia kovoti ir aukotis, ja reikia rūpintis, puoselėti ir dėl jos dirbti kiekvieną dieną; stiprinti pilietinę vienybę ir pasididžiavimą savo valstybe.

Visos švietimo bendruomenės kasmet yra kviečiamos iki kovo 11 dienos padaryti unikalias nuotraukas, kurios atspindėtų pilietinės iniciatyvos „GYVASIS TAUTOS ŽIEDAS“ pavadinimą. Taip pat kviečiami mokiniai kurti nuotraukų koliažus ir kartu pasidžiaugti valstybės švente. 2023 m. dalyvavo 288 švietimo institucijos šioje iniciatyvoje.

Apie iniciatyvą plačiau, Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje.: <https://www.komisija.lt/lietuvoje-pamineta-kovo-11-oji-pilietine-iniciatyva-gyvasis-tautos-ziedas/>

4. Kovo 15 d. – Lietuvos žydų gelbėtojų diena.

Šios dienos minėjimas Lietuvoje prasidėjo 2023 m., kuomet Lietuvos Respublikos Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos sprendimu, kovo 15–oji buvo įtraukta į istorinių, atmintinų dienų sąrašą, kaip Lietuvos žydų gelbėtojų diena. Minėti būtent šią datą – Lietuvos žydų gelbėtojų dieną – pasirinkta neatsitiktinai: 1966 m. kovo 15 d. – Ona Šimaitė tapo pirmąja lietuve, kuriai buvo suteiktas garbingas Pasaulio tautų teisuolės vardas. Pasaulio tautų teisuolio vardą teikia Izraelio valstybė kitų šalių piliečiams, gelbėjusiems Holokausto aukas.

2023 m. kovo 15 d. Tarptautinės komisijos sekretoriatas organizavo Lietuvos žydų gelbėtojų dienos paminėjimą kartu su Lietuvos žydų bendruomene. Paminėjimo renginys vyko Lietuvos žydų bendruomenės Jaschos Heifetzo salėje (Pylimo g. 4, Vilnius).

Taip pat, šiai svarbiai dienai paminėti Tarptautinės komisijos sekretoriatas sukūrė ženklą – kurį, minint kovo 15 d., kviečiamos naudoti visos švietimo institucijos.

2023 m. kovo 15 d., Lietuvos žydų gelbėtojams apgerbti renginius – paminėjimus organizavo 16 švietimo institucijų (mokyklos, muziejai).

Apie Lietuvos žydų gelbėtojų dienos paminėjimą 2023 m. , Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje.: <https://www.komisija.lt/kovo-15-minima-lietuvos-zydu-gelbetoju-diena/>
<https://www.komisija.lt/priminimas-apie-drasa-ir-pasipriesinima-blogiui-minint-lietuvos-zydu-gelbetoju-diena/>

5. Dainų festivalis “Dainos iš tremties”, skirtas trėmimų operacijai “Bangų mūša” ir rezistenciniam karui prisiminti (vyksta pavasarį: kovo – gegužės mėn.)

Tradicinis nacionalinis dainų festivalis „Dainos iš tremties“ vyksta kasmet, nuo 2014 metų. Renginio tikslas kūrybiškai, meniškai ir jautriai paminėti vieną iš tragiškiausių Lietuvos istorijos įvykių - 1948 metų gegužės 22 - 27 d. vykusią masiškiausią Lietuvos gyventojų trėmimo operaciją „Pavasaris“ („Vesna“), kurios metu buvo išstremta apie 40 tūkstančių žmonių (12 tūkstančių šeimų ir 10 tūkst. vaikų). Tuo pačiu siemiama prisiminti kitus masinius Lietuvos gyventojų trėmimus, partizaninį karą ir Lietuvos gyventojų netektis bei pagerbti visus sovietinės okupacijos metu represijas patyrusius žmones. Dainų festivalyje mokiniai atlieka autentiškas partizanų ir tremtinių dainuotas dainas. Renginyje daugelis senų dainų skamba naujai, su specialiai renginiui paruoštomis meninėmis kompozicijomis ir aranžuotėmis.

Nacionalinis festivalis „Dainos iš tremties“ vyksta Varėnoje, Varėnos kultūros centre. Renginį organizuoja Tarptautinės komisijos Sekretoriatas su Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centru. Kasmet renginyje dalyvauja Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos atstovai. 2023 m. dalyvavo 320 dalyvių iš 25 mokyklų.

Plačiau apie dainų festivalį, Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/dainos-is-tremties-tradiciskai-skambejo-varenoje/>

6. Gegužės 22 d. – trėmimų operacijos „Pavasaris“ paminėjimas.

Kasmet, gegužės 22 d. yra minimas skaudus įvykis Lietuvos gyventojams – 1948 m. vykusios trėmimų operacijos „Vesna“ („Pavasaris“) paminėjimas. Tai įvykis, kuomet per keletą dienų, gegužės 22 – 27 d., iš Lietuvos buvo išstremta apie 40.000 žmonių. Todėl kasmet, gegužės 22 d. Aukų g., Vilniuje, vyksta šios datos paminėjimas, kurį organizuoja Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Vilniaus skyrius kartu su Tarptautinės komisijos sekretoriatu, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centru bei Vilniaus miesto savivaldybe. Tarptautinės komisijos sekretoriatas kviečia Vilniaus mokyklas dalyvauti paminėjimo renginyje, kuriame kasmet dalyvauja atstovai iš kelių

mokyklų. 2023 m. renginyje dalyvavo mokiniai su mokytojais iš 5 Vilniaus mokyklų: Vilniaus Pranciškaus Skorinos gimnazijos, Vilniaus Simono Daukanto gimnazijos, Vilniaus Antakalnio gimnazijos, Žemynos progimnazijos bei Vilniaus Jono Ivaškevičius jaunimo mokyklos.

Plačiau apie renginį, Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje.: <https://www.komisija.lt/tremimu-operacija-pavasaris-buvo-pamineta-vilniuje/>

7. Birželio 14 - osios – Gedulo ir vilties dienos paminėjimas.

Tarptautinės komisijos sekretoriatas kasmet, nuo 2004 metų, kviečia visas bendrojo ugdymo įstaigas paminėti Birželio 14–ąją – Gedulo ir vilties dieną. Ši data susijusi su pirmaisiais Lietuvos gyventojų trėmimais iš Lietuvos, pirmosios sovietų okupacijos metu, kuomet per vieną savaitę iš Lietuvos buvo išstremta apie 17 500 žmonių. Kasmet minėjimo iniciatyvai siūlomas vis kitoks minėjimo simbolis, kuris perteikia tremties, netekčių, Tėvynės meilės ir praradimo temas. Minėjimų simboliais yra buvę: „Duryš“, „Lagaminas“, „Vilties paukštė“, „Likimų traukinys“ ir kt. Kasmet iniciatyvą palaiko daugiau nei 100 Lietuvos mokyklų, daugiausia – Tolerancijos ugdymo centrai. 2023 metais Gedulo ir vilties dienos simbolis buvo „Vilties paukštė“, iniciatyvą Lietuvoje organizavo 168 švietimo įstaigos. Tarptautinės komisijos sekretoriatas buvo įtrauktas į paminėjimo renginio organizavimą Vilniaus mieste, Naujosios Vilnios geležinkelio stoties memoriale. Šiame renginyje dalyvavo mokiniai su mokytojais iš 6 mokyklų, daugiau nei 150 mokinių.

Plačiau apie renginį, Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje.: <https://www.komisija.lt/gedulo-ir-vilties-dienos-paminejimai-lietuvoje-ir-vilniuje/>

8. Rugsėjo 23 dienos – Lietuvos žydų genocido aukų atminimo dienos paminėjimas

Tarptautinės komisijos sekretoriatas kasmet, nuo 2004 metų, kviečia bendrojo ugdymo įstaigas, Tolerancijos ugdymo centrus paminėti Lietuvos žydų genocido aukų atminimo dieną – rugsėjo 23 – iąją. Ši data susijusi su tragišku įvykiu 1943 metais, kuomet buvo pradėtas likviduoti Vilniaus getas ir didžioji dalis geto gyventojų buvo išvežta sunaikinimui į masinę žudynių vietą Paneriuose, dalis išvežti į Liepoją (Latviją) bei Klogos koncentracijos stovyklą (Estija).

Tarptautinės komisijos sekretoriatas kviečia Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigas, Tolerancijos ugdymo centrus ir visas švietimo institucijas organizuoti šios datos paminėjimus ir dalyvauti pilietinėje iniciatyvoje „Atminties kelias“. Šia iniciatyva kviečiami mokiniai su mokytojais aplankyti masinės žydų žūties vietas, nueiti pėsčiomis kelią (ar dalį to kelio), kuriuo į mirtį buvo varomi nekalti žmonės. Tokių vietų Lietuvoje yra daugiau nei 200. Iniciatyvos idėja - aplankyti masinę žydų žūties vietą

pėsčiomis, o nesant galimybei – nueiti bent dalį kelio. Jeigu žydų žūtis vieta yra toli ir nėra galimybės į ją nuvykti, yra siūloma šios datos paminėjimą organizuoti mokykloje: rodyti filmus, skaityti tekstus – susipažinti su gyvenusių ir nužudytų (galbūt išgelbėtų) žmonių istorijomis Holokausto metu. Taip pat mokiniai yra kviečiami rinkti lauko akmenėlius, juos dekoruoti - užrašant gyvenusių ir nužudytų žydų vardus arba dekoruoti simboliais, užrašais, susijusiais su žydų istorija, tradicijomis. Vėliau, organizuojant minėjimus, šiuos akmenėlius, kaip atminties simbolius, padėti Holokausto aukų vietose.

Kasmet paminėjimus Lietuvoje organizuoja daugiau nei 50 Lietuvos mokyklų, daugiausia - Tolerancijos ugdymo centrai. **2023 m.** paminėjimus organizavo **56** Lietuvos švietimo įstaigos.

Kasmet, jau daugiau nei dešimt metų, Tarptautinės komisijos sekretoriatas paminėjimo renginį rugsėjo 23 d. organizuoja Rūdninkų aikštėje, kuri istoriškai susijusi su Vilniaus geto istorija ir Vilniaus geto likvidavimu. Tarptautinės komisijos sekretoriatas pakviečia mokyklų bendruomenes į paminėjimo renginį Rūdninkų aikštėje, po kurio, susirinkusieji sustoja į eiseną ir iš Rūdninkų aikštės eina į Vilniaus geležinkelio stotį, iš kurios vyksta traukiniu į Panerius ir tęsia eiseną iki Panerių memorialo. Vėliau visi eisenos dalyviai dalyvauja minėjime Paneriuose, prie paminklo Holokausto aukoms. **2023 m.** paminėjimo renginyje Rūdninkų aikštėje ir Panerių memoriale dalyvavo mokiniai su mokytojais iš **26** Lietuvos mokyklų (**daugiau nei 400**).

Plačiau apie vykusį Lietuvos žydų genocido aukų dienos paminėjimą 2023 m. tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/atminties-kelio-renginiai-pagerbiant-holokausto-aukas-ir-prisimenat-vilniaus-geto-likvidavima-1943-m-rugsejo-23-d/>

<https://www.komisija.lt/paminejimo-renginiai-skirti-prisiminti-80-metu-nuo-vilniaus-geto-likvidavimo/>

<https://www.komisija.lt/integruota-pamoka-zydu-genocido-dienai-atminti-utenoje/>

<https://www.komisija.lt/jonavos-senamiescio-gimnazija-minejo-lietuvos-zydu-genocido-auku-atminimo-diena/>

<https://www.komisija.lt/konferencija-mokyklu-bendruomenems-minint-lietuvos-zydu-genocido-auku-atminimo-diena/>

9. Pilietinė iniciatyva - Tarptautinei tolerancijos dienai – lapkričio 16 – ajai paminėti

Nuo 2003 metų Tarptautinės komisijos sekretoriatas kviečia partnerines mokyklas, visas švietimo institucijas minėti tarptautinę Tolerancijos dieną. Lapkričio 16-oji yra minima daugelyje

demokratišnių valstybių nuo 1995 m., kai UNESCO šią dieną paskelbė Tarptautine tolerancijos diena. Tarptautinės Tolerancijos dienos minėjimas yra labai svarbus Tarptautinės komisijos sekretoriui, nes suburtas Tolerancijos ugdymo centrų tinklas skiria daug dėmesio tolerancijos / netolerancijos temai, o tolerancijos apibrėžimas yra Tarptautinės komisijos sekretoriato įgyvendinamos Švietimo apie totalitarinių režimų nusikaltimus, nusikaltimų žmogiškumui prevencijos ir tolerancijos ugdymo programos dalis.

Kasmet šios datos minėjimui pasiūlomas vis kitoks simbolis, kurio prasmės ir reikšmės aprašą gauna švietimo įstaigos iš Tarptautinės komisijos sekretoriato. Į Tolerancijos dienos minėjimus Tarptautinės komisijos sekretoriatas siūlo įtraukti įvairaus amžiaus vaikus, mokinius – kad kuo anksčiau būtų suprasta tolerancijos žodžio reikšmė. Taip pat Tarptautinės komisijos sekretoriatas prašo mokyklų bendruomenių pasidalinti foto nuotraukomis ar piešiniais iš organizuotų paminėjimų.

Tarptautinės tolerancijos dienos minėjimas yra populiariausia pasiūlyta minėjimams diena. Kasmet minėjimus organizuoja daugiau nei 500 švietimo įstaigų. 2023 metų Tolerancijos dienos minėjimui buvo pasiūlyta idėja – „Tolerancijos žibintas“. Minėjimus organizavo 1183 bendrojo ugdymo įstaigos Lietuvoje.

Plačiau apie Tolerancijos dienai skirtus renginius, Tarptautinės komisijos internetiniame puslapyje: <https://www.komisija.lt/tolerancijos-diena-lizdeikos-gimnazijoje/>

<https://www.komisija.lt/panevezio-saltinio-progminazija-minejo-tarptautine-tolerancijos-diena/>

<https://www.komisija.lt/minint-tolerancijos-dienos-20-meti-lietuvoje-konferencija-primenanti-istorijos-svarba/>

d. Kiti renginiai ir projektai

Sekretoriatas kasmet įgyvendina nuo kelių iki keliolikos kitų projektų ir yra įvairių renginių iniciatorius ir kitų institucijų partneris. 2023 metais Sekretoriatas inicijavo ir/arba dalyvavo, kaip partneris įgyvendinant 11 projektų:

- ✓ 2023 03 09 d. konferencija mokiniams, minint Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo dieną. Renginį organizavo Lavoriškių gimnazijos Tolerancijos ugdymo centras bendradarbiaujant su Tarptautinės komisijos sekretoriatu: <https://www.komisija.lt/konferencija-lavoriskese-minint-lietuvos-nepriklausomos-valstybes-atkurima/>

- ✓ 2023 m. balandžio mėnesį vykusį „Geltonojo narcizo“ iniciatyva, minint Varšuvos geto sukilimo 80 – asias metines. Iniciatyva pasiūlyta Lenkijos žydų muziejaus POLIN, prisiminti apie didvyrišką Varšuvos geto kalinių kovą prieš nacistinę politiką. Tarptautinės komisijos sekretoriatas pasiūlė Tolerancijos ugdymo centrams prisijungti prie iniciatyvos. Dalyvavo daugiau nei dvidešimt švietimo institucijų: <https://www.komisija.lt/geltonojo-narcizo-iniciatyva-primenanti-didvyriska-varsuvos-geto-sukilima/>
- ✓ 2023 04 25 d. renginys Pakruojo mokiniams – Tarptautinės komisijos istoriko Arūno Bubnio knygos pristatymas „Holokaustas Lietuvos provincijoje“, apie Holokaustą Pakruojyje. Renginys organizuotas Pakruojo Juozo Paukštelio bibliotekos – Pakruojo sinagogos iniciatyva, bendradarbiaujant su Tarptautinės komisijos sekretoriatu: <https://www.komisija.lt/apie-holokausta-pakruojyje-susitikime-su-pakruojo-atzalyno-mokyklos-bendruomene/>
- ✓ 2023 08 23 d. Prienų r. Balbieriškyje renginys, skirtas atidengti paminklinę lentą, stovėjusios sinagogos vietoje. Renginys organizuotas Balbieriškio pagrindinės mokyklos Tolerancijos ugdymo centro bendradarbiaujant su Tarptautinės komisijos sekretoriatu: <https://www.komisija.lt/balbieriskyje-stovejusia-sinagoga-primins-naujas-zenklas/>
- ✓ 2023 08 25 d. vykęs renginys – paminėti sunaikintą Prienų žydų bendruomenę (1941 08 26 d.), Renginį organizavo Prienų krašto muziejus kartu su Prienų r. savivaldybe, Balbieriškio pagrindinės mokyklos Tolerancijos ugdymo centru ir bendradarbiaujant su Tarptautinės komisijos sekretoriatu: <https://www.komisija.lt/pagerbtos-holokausto-aukos-nuzudytos-prienuose-pries-82-metus/>
- ✓ 2023 08 29 d. sunaikintos Kėdainių žydų bendruomenės paminėjimas - „Atminties kelias“, organizuotas Kėdainių krašto muziejaus bendradarbiaujant su Tarptautinės komisijos sekretoriatu: <https://www.komisija.lt/atminties-renginiai-kedainiuose-priminimas-apie-sunaikinta-kedainiu-zydu-bendruomene/>
- ✓ 2023 09 15 d. „Atminties kelio“ renginys Šakiuose, skirtas prisiminti sunaikintą Šakių miesto žydų bendruomenę. Renginį organizavo Šakių „Žiburio“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centras kartu su Šakių r. savivaldybe, bendradarbiaujant su Tarptautinės komisijos sekretoriatu.

Dalyvavo daugiau nei 150 žmonių: <https://www.komisija.lt/atminties-renginiai-kedainiuose-priminimas-apie-sunaikinta-kedainiu-zydu-bendruomene/>

- ✓ 2023 09 22 d. Kulių Kultūros centre (Plungės r.) konferencija, sunaikintiems vietos žydams prisiminti. Renginio metu atidengti du paminkliniai akmenys: stovėjusios sinagogos vietoje ir žymiam Kulių rabinui Joseliui Šliomei Kaganemanui atminti. Konferencija organizuota Kulių Kultūros centro, Kulių gimnazijos Tolerancijos ugdymo centro, bendradarbiaujant su Tarptautinės komisijos sekretoriatu. Dalyvavo daugiau nei 200 mokinių ir mokytojų: <https://www.komisija.lt/konferencija-mokyklu-bendruomenems-minint-lietuvos-zydu-genocido-auku-atminimo-diena/>
- ✓ 2023 10 20 d. Skaitovų konkursas mokiniams „Tylios sienos, žodžių paliestos“, organizuojamas kasmet Kauno IX forto muziejaus su Tarptautinės komisijos sekretoriatu. <https://www.9fortomuziejus.lt/2023-m-meninio-skaitymo-konkurso-tylios-sienos-zodziu-paliestos-laureatai/>
<https://kgm.lt/lt/naujienos/didzijuojames/2023/10/lukas-jskutelis-meninio-skaitymo-konkurse-tylios-sienos-zodziu-paliestos-2023-10-22-05-47>
- ✓ 2023 11 09 d. Kauno IX forto muziejuje vyko susitikimas su Izraelio valstybės ambasadore Hadas Wittenberg Silverstein, kuriame dalyvavo mokytojai ir švietimo darbuotojai 2022 ir 2023 metais dalyvavę stažuotėje Izraelyje, Yad Vashem – tarptautinėje studijų apie Holokaustą mokykloje. Renginys buvo skirtas aptarti vykusią stažuotę, gautos informacijos ir žinių panaudojimą darbe. Susitikime dalyvavo 40 mokytojų iš visos Lietuvos. Renginį organizavo Tarptautinės komisijos sekretoriatas kartu su Izraelio ambasada Lietuvoje, bendradarbiaujant su Kauno IX forto muziejumi: <https://www.facebook.com/9fortomuziejus/posts/pfbid02ruiB6iHSztURTQoGwZjYfgiEvGCive4HR9rPRbtfsc656PCpTgWj881cfJckNWx5l>
- ✓ 2023 11 15 d. Tolerancijos ugdymo centrų susikūrimo ir veiklos dvidešimtmečio renginys Lietuvos Respublikos Vyriausybėje. Dvidešimties metų veiklos aptarimo renginyje dalyvavo 140 mokytojų ir švietimo darbuotojų. Renginį organizavo Tarptautinės komisijos sekretoriatas bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos Vyriausybe: <https://www.komisija.lt/tolerancijos-ugdymo-centru-bendruomene-paminejo-20-ies-metu-sukakti/>

e. Paruoštos metodinės priemonės:

- metodinis užsiėmimas “Žmonių istorijos ir stereotipų laužymas”, pagal organizacijos Centropa medžiagą, naudojant žmonių interviu. Metodinis užsiėmimas pristatytas dviejuose seminaruose 2023 m. Kaune (gegužės mėn.) ir Vilniuje (spalio mėn.);
- metodinis užsiėmimas “Lietuvos žydų istorijos atkūrimas naudojant foto nuotraukas”. Metodinis užsiėmimas pristatytas lietuvių ir lenkų mokytojams tarptautiniame seminare, vykusiame POLIN muziejuje (Varšuva), 2023 m. spalio mėnesį.
- metodinis užsiėmimas „Svarbūs istoriniai turai – ekskursijos. Kaip juos organizuoti?“ Užsiėmimas pristatytas tarptautiniame seminare mokytojams iš 10 šalių, vykusiame Valensijoje (Ispanija), 2023 m. gruodžio mėnesį.

IV. Tarptautinis bendradarbiavimas siekiant nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimų Lietuvoje tinkamo tarptautinio įvertinimo ir kitomis istorinės atminties temomis.

Sekretoriatas yra žymiausių tarptautinių Holokausto atminties, tyrimų ir švietimo organizacijų pagrindinis partneris Lietuvoje (apie konkrečius bendrai organizuotus renginius detalesnė informacija pateikta šios ataskaitos III dalyje apie švietimo veiklą). Ryšių palaikymui ir naujų kontaktų užmezgimui Sekretoriato vadovas R. Račinskas 2023 m. kovo mėn. vyko į Izraelį dalyvauti Yad Vashem institucijos organizuotame Tarptautiniame partnerių forume (International Partner Forum), o liepos mėn. į Austriją dalyvauti „Centropos“ organizuotoje partnerių vasaros akademijoje.

Sekretoriato vadovas R. Račinskas ir Sekretoriato vadovo pavaduotoja – švietimo programų koordinatorė I. Vilkienė yra oficialios Lietuvos delegacijos Tarptautiniame Holokausto atminties aljanse (International Holocaust Remembrance Alliance) nariai ir dirba šios organizacijos švietimo ir akademinėje darbo grupėse. 2023 m. birželio mėn. Sekretoriato vadovas R. Račinskas vyko į IHRA darbo grupių ir plenarinę sesiją Kroatijoje.

Sekretoriatas ir jo vadovas R. Račinskas yra aktyvūs tinkamo tarptautinio nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimų Lietuvoje (ir apskritai Europoje) įvertinimo proceso dalyviai. Tuo tikslu Sekretoriato vadovas 2023 m. lapkričio mėn. dalyvavo tarptautinėje

konferencijoje Čekijoje „Rusijos imperializmas 1939/45-2023“ („Russian imperialism 1939/45-2023“) ir skaitė joje pranešimą.

Sekretoriatas yra tarptautinės organizacijos „Europos atminties ir sąžinės platformos“ steigėjas ir aktyvus narys. 2023 m. gruodžio mėn. Sekretoriato vadovas dalyvavo Lenkijoje vykusiame Europos atminties ir sąžinės platformos narių metiniame suvažiavime ir tarptautinėje konferencijoje „Atmintis kaip raktas į dabarties supratimą. Sėkminga ir visapusiška istorinė politika sprendžiant su totalitariniais nusikaltimais susijusius klausimus“ (“Remembrance as a key to understanding the present. Successful and comprehensive historical policies in the context of settlements with totalitarian crimes”).

V. Sekretoriato darbuotojų dalyvavimas tarpinstitucinėse darbo grupėse ir ekspertinė konsultacinė veikla.

Sekretoriato darbuotojai yra įvairių lygių tarpinstitucinių komisijų, darbo grupių, muziejų tarybų ir kt. aktyvūs nariai ir vadovai.

Sekretoriato vadovas R. Račinskas yra Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu paskirtas „Viešųjų objektų atitikties totalitarinių, autoritarinių režimų ir jų ideologijų propagavimo juose draudimui vertinimo tarpinstitucinė komisijos“ nariu. Remiantis LR Seimo patvirtintais šios komisijos nuostatais R. Račinskas išrinktas jos pirmininko pavaduotoju. Sekretoriato vadovas taip pat dirba LR Ministrės pirmininkės potvarkiu sudarytoje „XX a. Lietuvos laisvės kovų tyrimų ir jų sklaidos, šių kovų įamžinimo veiksmų plano projekto parengimo darbo grupėje“. 2023 metais jam taip pat teko eilę kartų dalyvauti Lietuvos Respublikos Seimo „Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos“ posėdžiuose eksperto vaidmenyje.

Sekretoriato vadovo pavaduotoja – švietimo programų koordinatorė I. Vilkienė yra Kauno IX forto muziejaus tarybos pirmininkė ir Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejaus tarybos narė. Ji taip pat yra Valstybės švenčių dienų minėjimo organizavimo komisijos prie Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos ir vyriausybės „Lietuvos žydų gelbėtojų dienos minėjimo organizacinės darbo grupės“ narė.

Sekretoriatas ir jo darbuotojai savo kompetencijų srityje reguliariai teikia ekspertines išvadas ir su Sekretoriato veikla susijusią informaciją įvairioms valstybės institucijoms bei dalyvauja darbinuose pasitarimuose.

VI. Administracinė veikla

2023 m. buvo vykdomas Sekretoriato dokumentų valdymo organizavimas, apskaita ir saugojimas. Organizuotas Sekretoriato archyvo darbas ruošiant dokumentacijos planą, atliekant dokumentų ekspertizę, užtikrinant dokumentų apskaitą ir saugojimą. Buvo tvarkomi ir registruojami gaunami ir siunčiami raštai, konsultuota telefonu, ruoštos bendradarbiavimo sutartys. Vykdyta Viešųjų pirkimų veikla. Rengta metų viešųjų pirkimų ataskaita, CVP IS sistemoje savalaikiai viešinamos visos, pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, privalomos viešinti sutartys. Paruoštas pirkimo plano papildymas bei paruoštas 2024 m. pirkimų planas. Buvo ruošiamos Sekretoriato pirkimų paraiškos. Visos prekės buvo perkamos vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu ir patvirtintu Sekretoriato supaprastintų mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu. Įsigaliojant naujiems teisės aktams, buvo parengtas naujas Sekretoriato Darbo apmokėjimo sistemos nustatymo aprašas. Vykdyta Sekretoriato išleistų leidinių apskaita, ruošiami dokumentai, vykdoma leidinių sklaida.